

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.5.2013
COM(2013) 281 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Θέματα σχετικά με τη συνέχιση της έκδοσης των κερμάτων 1 και 2 λεπτών

{SWD(2013) 175 final}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Θέματα σχετικά με τη συνέχιση της έκδοσης των κερμάτων 1 και 2 λεπτών

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγή του ευρώ, το 1999, αποτέλεσε σημαντικό βήμα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Από την 1η Ιανουαρίου 2002, το ευρώ είναι διαθέσιμο σε φυσική μορφή, ως τραπεζογραμμάτια και κέρματα, και σήμερα περίπου 330 εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ, σε 17 κράτη μέλη της ΕΕ, χρησιμοποιούν ως νόμισμά τους το ευρώ. Η δομή της ονομαστικής αξίας των τραπεζογραμματίων ευρώ, καθώς και των κερμάτων ευρώ (1, 2, 5, 10, 20, 50 λεπτά του ευρώ, 1 ευρώ και 2 ευρώ), έχει παραμείνει αμετάβλητη από την εποχή της εισαγωγής του ευρώ.

Τα κέρματα ευρώ εκδίδονται από τα κράτη μέλη, αλλά το Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την εναρμόνιση της ονομαστικής αξίας και των τεχνικών προδιαγραφών τους. Η ονομαστική αξία και οι τεχνικές προδιαγραφές των κερμάτων ευρώ που προορίζονται για κυκλοφορία έχουν καθοριστεί στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 975/98 του Συμβουλίου. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 974/98 του Συμβουλίου, τα κέρματα σε ευρώ και σε λεπτά, που ακολουθούν ως προς την ονομαστική αξία και τις τεχνικές προδιαγραφές τα θεσπιζόμενα από το Συμβούλιο, είναι τα μόνα που έχουν την ιδιότητα νομίμου χρήματος σε όλα τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ.

Το 2012, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ζήτησαν από τους αρμόδιους φορείς να διερευνήσουν τη χρήση των διάφορων ονομαστικών αξιών των κερμάτων και τραπεζογραμματίων ευρώ σύμφωνα με κριτήρια κόστους και αποδοχής του κοινού¹.

Βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού σχετικά με την έκδοση κερμάτων ευρώ απαιτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκτιμήσει «τη συνέχιση της έκδοσης κερμάτων ενός λεπτού και δύο λεπτών», (...) ιδίως με «ανάλυση κόστους-οφέλους, η οποία λαμβάνει υπόψη το πραγματικό κόστος παραγωγής των εν λόγω κερμάτων σε σχέση με την αξία τους και τα οφέλη τους».

Η εντολή αυτή θα πρέπει να τοποθετηθεί στο πλαίσιο της συζήτησης σχετικά με τη χρησιμότητα των δύο μικρότερων ονομαστικών αξιών κερμάτων ευρώ από την εποχή της εισαγωγής τους. Τα κύρια στοιχεία της συζήτησης αυτής είναι το υψηλό κόστος παραγωγής και χειρισμού των κερμάτων 1 και 2 λεπτών σε σχέση με την ονομαστική τους αξία, η σημαντική απομάκρυνση (υψηλές απώλειες) αυτών των κερμάτων από την κυκλοφορία², και η μείωση της αγοραστικής δύναμης αυτών των δύο μικρών ονομαστικών αξιών. Η συζήτηση επίσης επικεντρώνεται στο ζήτημα του πληθωρισμού ή του αντιληπτού πληθωρισμού, εν μέσω του φόβου που διακατέχει το κοινό ότι μια ενδεχόμενη παύση της έκδοσης των

¹ Αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2012 σχετικά με την έκδοση κερμάτων ευρώ (ΕΕ L 201 της 27.7.2012, σ. 135).

² Το επίπεδο των απωλειών μπορεί να περιγραφεί με το ποσοστό απωλειών, το οποίο υπολογίζεται ως ένα μείον το ποσοστό κυκλοφορίας, όπου το δεύτερο είναι ο αριθμός των κερμάτων που επιστρέφονται στην κεντρική τράπεζα διά του αριθμού των κερμάτων που τίθενται σε κυκλοφορία.

κερμάτων, σε συνδυασμό με την απόσυρση των κερμάτων από την κυκλοφορία, θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των τιμών καταναλωτή.

Η ζητούμενη εκτίμηση διενεργήθηκε με βάση διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους και εκτενή εκτίμηση της διαμορφούμενης κατάστασης³. Στην παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζονται τέσσερις βασικές επιλογές πολιτικής (από τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης έως την απόσυρση των κερμάτων του 1 και των 2 λεπτών), και τονίζονται τα κύρια χαρακτηριστικά των επιλογών, καθώς και των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων τους. Το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, που επισυνάπτεται σε παράρτημα, περιέχει αναλυτικότερα στοιχεία.

2. ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΙΘΑΝΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΡΜΑΤΑ ΤΟΥ 1 ΚΑΙ ΤΩΝ 2 ΛΕΠΤΩΝ

Κατ' αρχήν, η έκδοση κερμάτων 1 και 2 λεπτών θα μπορούσε είτε να συνεχιστεί ως έχει σήμερα είτε να τερματιστεί, γεγονός το οποίο συνεπάγεται ότι θα πρέπει να διερευνηθούν δύο σενάρια (συνέχιση της έκδοσης και απόσυρση). Ωστόσο, με βάση τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων και την εκτίμηση της διαμορφούμενης κατάστασης, είναι δυνατόν να εξεταστούν τέσσερα πιθανά σενάρια: συνέχιση της έκδοσης και απόσυρση ως τα δύο βασικά σενάρια, με μία παραλλαγή σε έκαστο σενάριο.

Το πρώτο βασικό σενάριο είναι η συνέχιση της έκδοσης των κερμάτων του 1 και των 2 λεπτών υπό τους ισχύοντες όρους έκδοσης, χωρίς να μεταβληθεί το νομικό ή το υλικό πλαίσιο (**«σενάριο διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης»**). Τα κέρματα διατηρούν την ιδιότητα νομίμου χρήματος και εξακολουθούν να κατασκευάζονται σύμφωνα με τις ισχύουσες τεχνικές προδιαγραφές (όπως μέταλλα, βάρος και μέγεθος) και χωρίς να μεταβληθούν οι διαδικασίες παραγωγής και έκδοσης⁴. Μια παραλλαγή του σεναρίου αυτού είναι η συνέχιση της έκδοσης με μειωμένο κόστος, που βασίζεται στην παραδοχή ότι θα μπορούσε να μειωθεί το κόστος της έκδοσης κερμάτων, με την αλλαγή της σύνθεσης των υλικών των κερμάτων ή με την αύξηση της αποτελεσματικότητας της παραγωγής κερμάτων ή και με τους δύο τρόπους (**«σενάριο έκδοσης με μειωμένο κόστος»**).

Το δεύτερο βασικό σενάριο αποσκοπεί στην κατάργηση των κερμάτων του 1 και των 2 λεπτών (**«σενάριο ταχείας απόσυρσης»**). Βάσει αυτού του σεναρίου, θα παύσει η έκδοση αυτών των ονομαστικών αξιών, ενώ τα κέρματα σε κυκλοφορία θα αποσυρθούν κυρίως μέσω των εμπορών λιανικής πώλησης, των σουπερμάρκετ και των τραπεζών, εντός προκαθορισμένου σύντομου χρονικού διαστήματος. Από την πρώτη ημέρα της περιόδου απόσυρσης θα εφαρμόζονται δεσμευτικοί κανόνες στρογγυλοποίησης, και τα κέρματα θα παύσουν να αποτελούν νόμιμο χρήμα στο τέλος της διαδικασίας απόσυρσης από την κυκλοφορία.

³ Τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 2012 ζητήθηκε η γνώμη μιας ομάδας «κύριων ενδιαφερομένων», μέσω ερωτηματολογίων που αφορούσαν δύο βασικά σενάρια για τα κέρματα 1 και 2 λεπτών: τη συνέχιση της έκδοσης και την πιθανή απόσυρση των κερμάτων. Προσδιορίστηκαν οι σχετικοί ενδιαφερόμενοι και χωρίστηκαν σε δύο βασικές ομάδες: κύριοι ενδιαφερόμενοι του δημόσιου τομέα από τα κράτη μέλη της ΕΕ (εθνικές διοικητικές υπηρεσίες, εθνικά νομισματοκοπεία, και κεντρικές τράπεζες), καθώς και η ΕΚΤ, και κύριοι ενδιαφερόμενοι του ιδιωτικού τομέα από ευρωπαϊκές ενώσεις και επιχειρήσεις (τραπεζικές ενώσεις, επιχειρήσεις μεταφοράς μετρητών, ενώσεις καταναλωτών και λιανικού εμπορίου).

⁴ Βλ. άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 975/98 του Συμβουλίου (ΕΕ L 139 της 11.5.1998, σ. 6), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 423/1999 του Συμβουλίου.

Μια παραλλαγή του σεναρίου ταχείας απόσυρσης είναι το «**σενάριο σταδιακής κατάργησης**», που θα έχει το ίδιο αποτέλεσμα με την απόσυρση, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Ενώ θα παύσει η έκδοση κερμάτων και θα εφαρμόζονται επίσης δεσμευτικοί κανόνες στρογγυλοποίησης στο πλαίσιο και αυτού του σεναρίου, τα κέρματα θα εξακολουθήσουν να αποτελούν νόμιμο χρήμα. Τα κέρματα του 1 και των 2 λεπτών θα μπορούν να χρησιμοποιούνται ακόμη, αλλά μόνο για την πληρωμή του στρογγυλοποιημένου τελικού ποσού. Αφού δεν θα εκδίδονται νέα κέρματα, τα κέρματα αναμένεται να εξαφανιστούν σταδιακά από την κυκλοφορία, λόγω του υψηλού ποσοστού απωλειών και του γεγονότος ότι τα κέρματα αυτά δεν είναι ελκυστικά ως βολικά μέσα πληρωμής.

3. ΔΥΟ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 1 ΚΑΙ ΤΩΝ 2 ΛΕΠΤΩΝ

3.1. Σενάριο συνέχισης της έκδοσης υπό αμετάβλητους όρους («σενάριο διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης»)

Το εν λόγω σενάριο είναι εκ φύσεως το σημείο σύγκρισης ως προς το οποίο θα πρέπει να αξιολογηθούν τα άλλα τρία σενάρια.

3.1.1. Συνεχώς αυξανόμενη έκδοση, λόγω υψηλού ποσοστού απωλειών

Ο αριθμός των κερμάτων 1 και 2 λεπτών που εκδόθηκαν μετά τη μετάβαση στο ευρώ, το 2002, υπερβαίνει τα 46 δισεκατομμύρια κέρματα. Εντός δέκα ετών, το ποσό αυτών των ονομαστικών αξιών αυξήθηκε κατά περίπου 74%. Σήμερα, σχεδόν ένα στα δύο κέρματα ευρώ που τίθενται σε κυκλοφορία είναι κέρμα του 1 ή των 2 λεπτών. Μολονότι ο συνολικός αριθμός εκδοθέντων κερμάτων 1 και 2 λεπτών είναι πολύ υψηλός, η συνολική αξία των εν λόγω κερμάτων είναι μόνον περίπου 714 εκατ. ευρώ.

Η μεγάλη αύξηση του αριθμού των κερμάτων 1 και 2 λεπτών οφείλεται κυρίως στα υψηλά ποσοστά απωλειών αυτών των ονομαστικών αξιών, που κυμαίνονται από 25% έως και σχεδόν 100%.

Οι καταναλωτές δεν χρησιμοποιούν συχνά τα κέρματα του 1 ή των 2 λεπτών όταν πληρώνουν, αλλά τα λαμβάνουν ως ρέστα από τους εμπόρους λιανικής πώλησης. Τα κέρματα φαίνεται να αντιμετωπίζονται σαν να μην έχουν αξία, και συχνά συσσωρεύονται αντί να επανακυκλοφορούν.

Παρότι ο πληθωρισμός παρέμεινε σε πολύ χαμηλό επίπεδο από την εποχή της εισαγωγής του ευρώ, η αγοραστική δύναμη των κερμάτων 1 και 2 λεπτών έχει ήδη υπονομευθεί σημαντικά, υποχωρώντας στο 0,81 του λεπτού του ευρώ κατά μέσο όρο για τα κέρματα του 1 λεπτού του ευρώ.

3.1.2. Ζημιογόνος δραστηριότητα

Το συνολικό κόστος της έκδοσης κερμάτων είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, δεδομένου ότι περιλαμβάνει την παραγωγή, τη συσκευασία, τη μεταφορά, την αποθήκευση και άλλα συναφή έξοδα διανομής και επανακυκλοφορίας για τις τράπεζες και τους εμπόρους λιανικής πώλησης.

Κατά την εξέταση του κόστους παραγωγής κερμάτων, χρειάζεται να διερευνηθούν τρία βασικά στοιχεία: 1) το κόστος της πρώτης ύλης που χρησιμοποιείται για τους δίσκους κοπής

κερμάτων (τη μεταλλική μάρκα πάνω στην οποία κόπτεται το κέρμα)· 2) το κόστος παραγωγής των δίσκων κοπής κερμάτων· 3) το κόστος της τελικής παραγωγής (δηλ. της κοπής) των κερμάτων. Η συγκέντρωση λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τα διάφορα στοιχεία κόστους που αναφέρονται ανωτέρω δεν είναι εύκολη, δεδομένου ότι οι βασικοί παράγοντες που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής (δηλ. οι παραγωγοί δίσκων κοπής κερμάτων και τα νομισματοκοπεία) συνήθως θεωρούν τα στοιχεία αυτά εμπορικά ευαίσθητα και, άρα, καλυπτόμενα από το εμπορικό απόρρητο.

Πέραν αυτού, το κόστος παραγωγής και έκδοσης των κερμάτων 1 και 2 λεπτών είναι γενικά υψηλό. Τα περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν κόστος απόκτησης το οποίο υπερβαίνει έως και τέσσερις φορές την ονομαστική αξία των ιδίων των κερμάτων, πράγμα που οδηγεί σε αρνητικά έσοδα από τη νομισματοκοπή. Βάσει των ενδείξεων που παρείχαν 5 κράτη μέλη, η μη σταθμισμένη μέση τιμή απόκτησης των εν λόγω κερμάτων από τα αντίστοιχα ταμεία του Δημοσίου αντιπροσωπεύει περίπου το 150% της ονομαστικής τους αξίας, ενώ η σταθμισμένη μέση τιμή προσεγγίζει το 300 % (λόγω του μάλλον υψηλού κόστους που αντιμετώπισε ένα μεγάλο κράτος μέλος).

Αν και από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο δεν προέκυψαν συστηματικές λεπτομερείς πληροφορίες όσον αφορά τις διάφορες συνιστώσες του κόστους παραγωγής, είναι, ωστόσο, δυνατόν να συναχθούν ορισμένες προκαταρκτικές και αδρές ενδείξεις:

- Το κόστος των δίσκων κοπής κερμάτων φαίνεται να ανέρχεται σε περίπου 50-60% της ονομαστικής αξίας του κέρματος, με σχετικό κόστος γενικά χαμηλότερο για το κέρμα των 2 λεπτών έναντι του κέρματος του 1 λεπτού. Αυτό το υψηλό κόστος οφείλεται στην αγορά των πρώτων υλών (μέταλλα). Η βιομηχανία παραγωγής κερμάτων γνώρισε μια διαδικασία κάθετης ολοκλήρωσης, όπου ορισμένα νομισματοκοπεία και παραγωγοί δίσκων κοπής κερμάτων συνδύασαν τις δυνάμεις τους για να αυξήσουν την κερδοφορία τους σε μια επιχειρηματική δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από υψηλούς όγκους και μικρά περιθώρια στη διαδικασία κατασκευής δίσκων κοπής κερμάτων.
- Από τις προκαταρκτικές διαπιστώσεις φαίνεται ότι το κόστος των πρώτων υλών αποτελεί μόνον ένα μέρος σχετικά ήσσονος σημασίας επί του συνολικού κόστους απόκτησης του τελικού προϊόντος από τα εθνικά ταμεία του Δημοσίου. Επομένως, οι σημαντικές διακυμάνσεις του κόστους παραγωγής κερμάτων δεν μπορούν να εξηγηθούν από το κόστος των πρώτων υλών ή από τη διαδικασία παραγωγής δίσκων κοπής κερμάτων, αλλά, αντιθέτως, θα πρέπει να αποδοθούν στην τελική διαδικασία παραγωγής των κερμάτων (δηλ. στην κοπή), την οποία αναλαμβάνουν τα εθνικά νομισματοκοπεία της ζώνης του ευρώ.
- Θα χρειαζόταν περαιτέρω ανάλυση προκειμένου να διερευνηθεί κατά πόσον η διακύμανση του κόστους μεταξύ των εθνικών νομισματοκοπειών της ζώνης του ευρώ προκαλείται από τις διαφορές στο εργασιακό και/ή το κεφαλαιακό κόστος ή αν η διακύμανση οφείλεται σε ενδεχόμενες αδυναμίες στη διαδικασία παραγωγής. Οι σημαντικές διαφορές κόστους μεταξύ των εθνικών νομισματοκοπειών μπορούν επίσης, ενδεχομένως, να εξηγηθούν από τη μονοπωλιακή θέση των νομισματοκοπειών στις αντίστοιχες χώρες τους.

Στο επίπεδο της ζώνης του ευρώ, η μέση (σταθμισμένη) αναλογία μεταξύ της τιμής απόκτησης και της ονομαστικής αξίας των εκδοθέντων κερμάτων δείχνει συνολικό

σωρευτικό καθαρό κόστος της έκδοσης – ή αρνητικά έσοδα από τη νομισματοκοπή – κερμάτων 1 και 2 λεπτών ύψους 1,4 δισεκατομμυρίων ευρώ.

3.1.3. Οι χρήστες είναι γενικά ικανοποιημένοι

Όσον αφορά την αποδοχή από το κοινό, οι πολίτες είναι γενικώς υπέρ της συνέχισης της έκδοσης. Τα στοιχεία από την έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, που διεξήχθη από την Επιτροπή, δείχνουν ότι οι πολίτες είναι εν γένει ικανοποιημένοι με τις σημερινές ονομαστικές αξίες των κερμάτων, με ελαφρώς μικρότερη προτίμηση για τα κέρματα του 1 και των 2 λεπτών.

Τα νομισματοκοπεία υποστηρίζουν τη συνέχιση της έκδοσης των εν λόγω κερμάτων, ίσως και επειδή η κοπή αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων τους. Εν τω μεταξύ, οι ομοσπονδίες τραπεζών τηρούν ουδέτερη στάση επί του θέματος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τόσο τα νομισματοκοπεία, όσο και οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να μετακυλήσουν στους πελάτες τους το κόστος που συνδέεται με τα εν λόγω κέρματα, μέσω του κόστους απόκτησης και των τελών χειρισμού, αντιστοίχως.

Τον κλάδο των μηχανημάτων αυτόματης πώλησης δεν τον αφορούν τα κέρματα του 1 και των 2 λεπτών, αφού τα μηχανήματα αυτόματης πώλησης δεν δέχονται αυτές τις ονομαστικές αξίες. Οι απόψεις των οργανώσεων των επιχειρήσεων λιανικής πώλησης δίστανται ως προς το ζήτημα της χρησιμότητας των κερμάτων 1 και 2 λεπτών, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις λιανικής πώλησης αντιμετωπίζουν υψηλά τέλη χειρισμού (ένας κύλινδρος πενήντα κερμάτων του 1 λεπτού μπορεί, για παράδειγμα, κάποιες φορές να συνεπάγεται κόστος χειρισμού ύψους 40 λεπτών), αλλά ταυτοχρόνως θεωρούν ότι τα κέρματα αυτά είναι χρήσιμα για τις πράξεις πληρωμών λιανικής.

3.2. Σενάριο συνέχισης της έκδοσης με μειωμένο κόστος («σενάριο έκδοσης με μειωμένο κόστος»)

Το σενάριο της έκδοσης με μειωμένο κόστος αποτελεί παραλλαγή του σεναρίου διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης και συνεπάγεται τη συνέχιση της έκδοσης των μικρότερων ονομαστικών αξιών, με παράλληλη εξέταση των δυνατοτήτων μείωσης του σημερινού υπερβολικού κόστους έκδοσης. Υπάρχουν δύο τρόποι για να μειωθεί το κόστος απόκτησης των κερμάτων 1 και 2 λεπτών, που δεν αποκλείουν αναγκαστικά ο ένας τον άλλον: αλλαγή της σύνθεσης των κερμάτων και/ή αλλαγή της διαδικασίας παραγωγής των κερμάτων.

3.2.1. Αλλαγή της σύνθεσης των κερμάτων

Το πρώτο μέτρο θα ήταν να αλλάξει η σύνθεση των κερμάτων και να βελτιστοποιηθούν οι υφιστάμενες ανοχές κατασκευής ή να χρησιμοποιηθούν φθηνότερα μέταλλα, όπως ο ανοξείδωτος χάλυβας, ενώ, παράλληλα, να διατηρηθεί αμετάβλητο το μέγεθος των κερμάτων. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 975/98 του Συμβουλίου.

Η χρησιμοποίηση λιγότερο πολύτιμων μετάλλων μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να οδηγήσει σε αλλαγή του χρώματος των νέων κερμάτων.

Μολονότι δίστανται οι απόψεις σχετικά με τις πιθανές εναλλακτικές συνθέσεις των κερμάτων 1 και 2 λεπτών (ανοξείδωτος χάλυβας, αλουμίνιο, ψευδάργυρος) και σχετικά με το μέγεθος της ενδεχόμενης μείωσης του κόστους, η ύπαρξη δυνατότητας εξοικονόμησης κόστους είναι αναμφισβήτητη.

Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, το κόστος των πρώτων υλών αποτελεί μόνον ένα μέρος ήσσονος σημασίας έναντι του συνολικού κόστους του τελικού προϊόντος. Το χάσμα μεταξύ του κόστους απόκτησης και της ονομαστικής αξίας των εν λόγω κερμάτων – καθώς και οι σημαντικές διαφορές ως προς το χάσμα αυτό μεταξύ των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ – δεν οφείλεται στο κόστος των πρώτων υλών, αλλά μάλλον στη διαδικασία παραγωγής των κερμάτων.

3.2.2. Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας παραγωγής

Θα χρειαζόταν περαιτέρω ανάλυση προκειμένου να διερευνηθεί εάν η διακύμανση του κόστους μεταξύ των εθνικών νομισματοκοπειών της ζώνης του ευρώ (για παράδειγμα, ένα νομισματοκοπείο είναι ικανό να παράγει κέρματα του ενός λεπτού με κόστος μικρότερο από την ονομαστική τους αξία, ενώ άλλο πωλεί τα κέρματα στα ταμεία του Δημοσίου τέσσερις φορές πάνω από την ονομαστική τους αξία) προκαλείται από διαφορές στο εργασιακό και/ή το κεφαλαιακό κόστος, που σχετίζονται με την τελική διαδικασία παραγωγής των κερμάτων, ή εάν η διακύμανση οφείλεται σε ενδεχόμενες αδυναμίες στη διαδικασία παραγωγής. Η αντιμετώπιση αυτών των πιθανών αδυναμιών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

Η εφαρμογή και των δύο σειρών μέτρων, με ταυτόχρονη συνέχιση της έκδοσης κερμάτων ονομαστικής αξίας 1 και 2 λεπτών, θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικές δυνατότητες εξοικονόμησης. Μολονότι δεν θα αντιμετωπιστούν τα άλλα έξοδα έκδοσης (π.χ. σχετικά με τον χειρισμό των πρώτων υλών) και θα συνεχιστεί η υπερπαραγωγή λόγω υψηλού ποσοστού απωλειών, θα μπορούσαν να μειωθούν σημαντικά, αν όχι να εξαιρεθούν, τα αρνητικά έσοδα από τη νομισματοκοπή.

4. ΔΥΟ ΣΕΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 1 ΚΑΙ ΤΩΝ 2 ΛΕΠΤΩΝ

4.1. Απόσυρση με ταχεία απώλεια της ιδιότητας νομίμου χρήματος («σενάριο ταχείας απόσυρσης»)

Το δεύτερο βασικό σενάριο προβλέπει την απόσυρση των κερμάτων, με απώλεια της ιδιότητας νομίμου χρήματος.

Βάσει αυτού του σεναρίου, θα σταματήσει η έκδοση κερμάτων 1 και 2 λεπτών και τα κέρματα θα παύσουν σχεδόν αμέσως να αποτελούν νόμιμο χρήμα. Για τον σκοπό αυτόν, θα απαιτηθεί τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 975/98 του Συμβουλίου. Κατά πάσα πιθανότητα, θα χρειαστούν νομικά δεσμευτικοί κανόνες στρογγυλοποίησης (στρογγυλοποίηση στα πλησιέστερα 5 λεπτά)⁵ και τα κέρματα θα αποσυρθούν δραστικά από την κυκλοφορία.

⁵ Το πλαίσιο της έκδοσης και της χρήσης των κερμάτων 1 και 2 λεπτών στη Φινλανδία και στις Κάτω Χώρες είναι διαφορετικό από την κατάσταση στις άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Λίγο μετά τη μετάβαση στο ευρώ, η Φινλανδία περιόρισε την έκδοση των κερμάτων 1 και 2 λεπτών σε υπολειπόμενες ποσότητες. Οι Κάτω χώρες ακολούθησαν την προσέγγιση αυτή τον Σεπτέμβριο του 2004. Και οι δύο χώρες διατηρούν το επίπεδο των κερμάτων 1 και 2 λεπτών σε χαμηλή κυκλοφορία λόγω των κανόνων στρογγυλοποίησης. Στη Φινλανδία, καθορίζονται από τον νόμο κανόνες στρογγυλοποίησης, με ακρίβεια 5 λεπτών, για τις πληρωμές σε μετρητά, ενώ παρεμφερείς κανόνες εφαρμόζονται και στις Κάτω Χώρες, από τον Σεπτέμβριο του 2004, βάσει συμφωνίας μεταξύ του τομέα λιανικής πώλησης και των ενώσεων καταναλωτών.

4.1.1. Οικονομικές επιπτώσεις: θετικός αντίκτυπος στα έσοδα από τη νομισματοκοπή, αλλά φόβος του κοινού για πληθωρισμό

Σημαντικό οικονομικό αντάλλαγμα του σεναρίου απόσυρσης είναι οι δυνατότητες εξοικονόμησης κόστους. Θα εξαλειφθεί το σημαντικό κόστος παραγωγής αυτών των μικρών κερμάτων και θα σταματήσουν τα αρνητικά έσοδα από τη νομισματοκοπή, που προκύπτουν από την έκδοση των κερμάτων, στα περισσότερα κράτη μέλη. Οι επιχειρήσεις, τα σουπερμάρκετ και οι έμποροι λιανικής, ιδίως, δεν θα έχουν να ασχολούνται πλέον με τον επαχθή και δαπανηρό χειρισμό κερμάτων μικρής ονομαστικής αξίας⁶, του οποίου το κόστος μετακυλύουν στους πελάτες τους μέσω τελών ή προσαρμογών των τιμών.

Σε σύγκριση με την αναμενόμενη εξοικονόμηση κόστους, οι ενδιαφερόμενοι τείνουν να πιστεύουν ότι οι εφάπαξ δαπάνες απόσυρσης των κερμάτων είναι δευτερεύουσας σημασίας. Θα μπορούσαν να υπάρξουν ακόμη και θετικές επιπτώσεις επί των κρατικών εσόδων, δεδομένης της δυνητικής εξάλειψης του προαναφερθέντος κόστους παραγωγής. Επιπλέον, η κατάργηση των δύο κερμάτων με τη μικρότερη ονομαστική αξία θα μπορούσε να αυξήσει ελαφρά τη ζήτηση για κέρματα των 5 και πιθανώς των 10 λεπτών, με αναμενόμενο θετικό αντίκτυπο στα έσοδα από τη νομισματοκοπή.

Από την άλλη πλευρά, βασική ανησυχία του κοινού είναι ότι το σενάριο ταχείας απόσυρσης θα οδηγούσε σε αύξηση του πληθωρισμού. Υπάρχουν φόβοι ότι η κατάργηση των κερμάτων του 1 και των 2 λεπτών μπορεί να οδηγήσει σε αυξήσεις τιμών, παρά την εφαρμογή των κανόνων στρογγυλοποίησης. Η στρογγυλοποίηση τελικών ποσών ή επιμέρους τιμών θα μπορούσε να οδηγήσει τους καταναλωτές να αναμένουν επίσης στρογγυλοποίηση προς τα πάνω ή και καθαρές αυξήσεις τιμών στο μέλλον. Η ανησυχία αυτή ισχύει ιδιαίτερα εάν η στρογγυλοποίηση επηρεάζει προϊόντα που οι καταναλωτές αγοράζουν συχνά και, συνήθως, τα πληρώνουν τοις μετρητοίς και θα μπορούσε, άρα, να επηρεάσει τις πληθωριστικές προοπτικές. Ωστόσο, η απόσυρση δεν αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στη σταθερότητα των τιμών σε μια σειρά από λόγους:

- Πρώτον, ορισμένες μελέτες έχουν δείξει ότι οι επιπτώσεις στον πληθωρισμό, αν υπάρξουν, θα είναι πολύ περιορισμένες. Στη Σλοβακία, για παράδειγμα, μια μελέτη επί των πληθωριστικών επιπτώσεων από την απόσυρση των κερμάτων των 10 και των 20 Haller κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παύση της παραγωγής και οι συναφείς κανόνες στρογγυλοποίησης θα είχαν μόνον περιορισμένες πληθωριστικές επιπτώσεις, της τάξεως κάτω από 0,01%.
- Δεύτερον, η άμεση εμπειρία από τους κανόνες στρογγυλοποίησης στη Φινλανδία και στις Κάτω χώρες έχει δείξει ότι η επίδραση στον πληθωρισμό ήταν ελάχιστη έως ανύπαρκτη.
- Τρίτον, οι κανόνες στρογγυλοποίησης θα εφαρμόζονται μόνον στην τελική συναλλαγή και όχι στις μεμονωμένες τιμές, πράγμα το οποίο θα περιορίσει τον πιθανό αντίκτυπο.

Παρότι η απόσυρση αυτή δεν αναμένεται να έχει αισθητό αντίκτυπο στον πληθωρισμό, η εμπειρία από τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή δείχνει, ωστόσο, ότι η απόσυρση θα

⁶ Αυτές οι δύο πτυχές είναι τα κύρια αίτια της πρόσφατης κατάργησης της χαμηλότερης ονομαστικής αξίας στη Σουηδία, το 2010, (κέρμα 50 øre = περίπου 5,5 λεπτά του ευρώ) και στον Καναδά, το 2013, (κέρμα 1 σεντ = περίπου 0,7 του λεπτού του ευρώ).

μπορούσε να συμβάλει σε στρέβλωση των εντυπώσεων για τον πληθωρισμό (με την εντύπωση μιας αύξησης τιμής που δεν αντιστοιχεί στα δεδομένα του ΕνΔΤΚ) και, λόγω αυτού, να οδηγήσει σε κάποια δυσaréσκεια των πολιτών. Πολλοί ενδιαφερόμενοι τόνισαν, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαβούλευσης, ότι οι πολίτες είναι, επί του παρόντος, πολύ ευαισθητοποιημένοι έναντι σχεδίων και πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι επηρεάζουν την οικονομική τους κατάσταση, ιδίως λόγω του δυσχερούς γενικού οικονομικού περιβάλλοντος. Σε περίπτωση που εφαρμοστεί τέτοιο σενάριο, θα πρέπει, συνεπώς, να συνοδεύεται από εντατική εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τις πρακτικές πτυχές της απόσυρσης των κερμάτων, καθώς και σχετικά με τους κανόνες στρογγυλοποίησης που πρόκειται να εφαρμοστούν.

4.1.2. Απόψη των πολιτών και των κρατών μελών σχετικά με την απόσυρση των κερμάτων μικρής ονομαστικής αξίας

Η έρευνα του Ευρωβαρομέτρου, που διενεργήθηκε από την Επιτροπή, δείχνει ότι οι πολίτες φαίνεται να είναι εν γένει ικανοποιημένοι με τις ονομαστικές αξίες των κερμάτων ευρώ. Η μειοψηφία των πολιτών που δεν είναι ικανοποιημένη με την παρούσα δομή των ονομαστικών αξιών των κερμάτων γενικώς εκφράζει την επιθυμία να αποσυρθούν τα κέρματα του 1 και των 2 λεπτών του ευρώ.

Όταν ερωτήθηκαν για την προτιμώμενη επιλογή τους μεταξύ συνέχισης της έκδοσης και απόσυρσης των κερμάτων 1 και 2 λεπτών, κατά την επίσημη διαβούλευση, η πλειονότητα των κρατών μελών δεν έδωσαν καμία απάντηση στο ερώτημα αυτό, ενώ ένας μικρός αριθμός κρατών μελών επέλεξε την απόσυρση. Δεν είναι δυνατόν να εξαχθούν σαφή συμπεράσματα με βάση αυτό το μερικό αποτέλεσμα.

4.2. Απόσυρση κατόπιν περιόδου σταδιακής κατάργησης

Το σενάριο σταδιακής κατάργησης θα έχει το ίδιο αποτέλεσμα με την απόσυρση, αλλά θα το επιτύχει με κοινή απόφαση των κρατών μελών να σταματήσουν την έκδοση κερμάτων 1 και 2 λεπτών, σε συνδυασμό με την εφαρμογή κανόνων στρογγυλοποίησης. Τα εν λόγω κέρματα θα παραμείνουν σε κυκλοφορία ως νόμιμο χρήμα, αλλά προοδευτικά θα εξαφανιστούν, ως συνδυασμένη συνέπεια του υψηλού ποσοστού απωλειών και της απουσίας νέων εκδόσεων. Τα κέρματα θα παύσουν να έχουν την ιδιότητα νομίμου χρήματος, όταν η κυκλοφορία τους θα είναι πλέον καθαρά υπολειμματική.

4.2.1. Ανάγκη για κανόνες στρογγυλοποίησης

Κατά πάσα πιθανότητα, θα χρειαστεί να εισαχθούν κανόνες στρογγυλοποίησης, προκειμένου να αντισταθμιστεί η αυξανόμενη έλλειψη κερμάτων 1 και 2 λεπτών, μολονότι δεν θα παρεμποδίζεται η χρήση τους (τα εν λόγω κέρματα θα μπορούν ακόμη να προστίθεται για τη συμπλήρωση 5 λεπτών, όπως στη Φινλανδία και στις Κάτω Χώρες). Θα χρειαστεί ενημερωτική εκστρατεία, ώστε να δοθούν εξηγήσεις τόσο για τη σταδιακή κατάργηση όσο και για τους κανόνες στρογγυλοποίησης.

4.2.2. Η κυκλοφορία θα καταστεί υπολειμματική εντός ολίγων ετών

Ο ακριβής ρυθμός της όλης διαδικασίας δεν μπορεί να προβλεφθεί με ακρίβεια, εφόσον δεν υπάρχουν εμπειρικά δεδομένα σχετικά με σενάρια σταδιακής κατάργησης στα κράτη μέλη ή σε άλλες χώρες.

Στον κάτωθι υπολογισμό γίνεται προσομοίωση των αποτελεσμάτων της σταδιακής κατάργησης, με βάση το μέσο ποσοστό απωλειών (περίπου 60%), αν υποθεθεί ότι παραμένει σταθερό με την πάροδο του χρόνου. Τα περισσότερα κέρματα θα παύσουν να κυκλοφορούν σε χρονικό ορίζοντα 4-5 ετών. Η κυκλοφορία τους θα καταστεί καθαρά υπολειμματική περίπου το 2020, οπότε θα μπορούσε να ληφθεί απόφαση να λήξει η ιδιότητά τους ως νομίμου χρήματος.

κέρματα του 1 λεπτού							κέρματα των 2 λεπτών						
Ετήσιο ποσοστό απωλειών 60%							Ετήσιο ποσοστό απωλειών 60%						
2013	2015	2017	2019	2021	2023	2025	2013	2015	2017	2019	2021	2023	2025
26 260	4 202	672	108	17	3	0	20 606	3 297	528	84	14	2	0

Αν και η κυκλοφορία των κερμάτων θα ελαττωθεί ταχέως στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου, οι τράπεζες, τα σουπερμάρκετ και άλλες επιχειρήσεις λιανικής πώλησης θα εξακολουθήσουν να αντιμετωπίζουν έξοδα για τον χειρισμό των υπολειπόμενων κερμάτων. Ωστόσο, δεν θα απαιτηθεί καμία δραστική προσπάθεια απόσυρσης.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα αποτελέσματα της διαβούλευσης με τους ενδιαφερομένους και την ανωτέρω ανάλυση, είναι δυνατόν να εξαχθούν ορισμένα βασικά συμπεράσματα όσον αφορά τη συνέχιση της έκδοσης κερμάτων 1 και 2 λεπτών του ευρώ.

- Η παραγωγή των κερμάτων 1 και 2 λεπτών αποτελεί σαφώς σημαντικά ζημιογόνο δραστηριότητα για τη ζώνη του ευρώ. Κάθε ένα από τα τέσσερα σενάρια για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων μπορεί να ισχύει εξίσου για τα κέρματα του 1 και των 2 λεπτών. Από την ανάλυση δεν προέκυψε καμία ένδειξη ότι τα σενάρια θα πρέπει να ισχύουν μόνον για τη μία ονομαστική αξία και όχι για την άλλη (δηλ. κέρματα του 1 ή των 2 λεπτών).
- Η στάση του κοινού έναντι των κερμάτων 1 και 2 λεπτών είναι παράδοξη: φαίνεται προσηλωμένο σε αυτές τις μικρές ονομαστικές αξίες και φοβάται τον κίνδυνο πληθωρισμού, αν τυχόν εξαφανιστούν, αλλά τις αντιμετωπίζει σαν να μην έχουν αξία και δεν τις επανακυκλοφορεί στο κύκλωμα πληρωμών. Το επακόλουθο υψηλό ποσοστό απωλειών, σε συνδυασμό με την ύπαρξη ψυχολογικών τιμών, οδηγεί σε συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για την έκδοση νέων μικρών κερμάτων.
- Τα οικονομικά της έκδοσης κερμάτων 1 και 2 λεπτών συνηγορούν μάλλον υπέρ της διακοπής της έκδοσης. Ωστόσο, τα στοιχεία κόστους είναι αναγκαίο να σταθμιστούν έναντι άλλων προβληματισμών, και συγκεκριμένα έναντι της αρνητικής αντίδρασης από το ευρύ κοινό με έναυσμα τους κανόνες στρογγυλοποίησης. Θα πρέπει επίσης να σταθμιστούν ιδίως με βάση τις σημερινές υφεσιακές οικονομικές προοπτικές.

- Χρειάζονται συζητήσεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων βάσει των ανωτέρω τεσσάρων σεναρίων. Εάν διαφανεί σαφής προτίμηση, η Επιτροπή θα υποβάλει τις αναγκαίες νομοθετικές προτάσεις.